

uiam
 gentur
 quam
 vos
 aut
 omis
 ego
 ait
 dicit
 quat
 uoga
 Etia
 ten
 et os
 ne
 villa
 et
 sedet
 et o
 et du
 co

iste. Verumtamen no hinc
 ego uolo. s; sic tuus. uenit
 addiscipulos et inuenit
 eos dormientes. Et dicit

M C P R S

vna uera uigilare meam
 Vigilate et orate ut non
 intretis in temptationem.
 Sps quidez promptus e
 caro aut infirma. Verus
 uero abnt et orant uires
 pat in p; hoc calice transire
 nisi bibere nullu fiat uolun
 tas tua. uenit uerū et i
 uenit eos dormientes et ait

1 6 1 4

latus illis itez abnt teza
 et orant eudez sinonem di
 Eue uenit addiscipulos su
 os et dicit eis Dormite sa
 et inquietate. car. uigilab.

Arena Hutteri

60 B 1

Disputatio inauguralis de Fide significata Meisneri.

Disputatio de Calvinismo fugiendo Meisneri

De Vera Deitate Christi Duput. Bald.

Disput. Antiphotiniana de Layr, de Peccato Ruffenbachii

Disputatio Antiphot. de duobus N. T. sacramentis Wilhelm.

Disput. de officio Christi Franzi

Disput. de sacrificijs V. T. Franzi

Disput. de Passione Christi Gertzi

Harmonia Calvin. et Photin. Lyseri.

Disput. de re Sacramenti Eucharistiae forma et effectu

P. Lyseri

Revisio de Symbola Genealogica Salsii Calmb.

Trinuno favente Numine.

Theses succinctæ

DE DVOBVS NOVI

TESTAMENTI SACRAMENTIS,

quorum prius Initiationis, posterius
Confirmationis appellitari usu rece-
ptum est,

*κατ' ἀρχαῖον ἑβραϊκόν
τῆς ὀρθοδόξιας Lutheranæ ἢ ἡνωδοξίας
Photiniano-Schmalzianæ
expositis*

Iussu Reverendi Collegij Theologici in inclyta
Lipsiensium Academia, publicæ ἐπιπέρας
subiectæ

Ad diem ult. Sept. & 1. Octobr.

Pro consequendâ οὐν θεῶν potestate adsumendi Ti-
tulum Doctoris, quam Licentiam vocant, in
Studio Theologico Sacratifs^{mo}

M. CHRISTOPH. VVILHELM.

UU ALP U R G. Lips. SS. Theol. Baccal.

LIPSIÆ imprimebant hæredes MICHAELIS
LANTZENBERGERI, Anno clb. Idc. XII.

MAGNIFICO,

*Clariss^{ms} Consultiss^{ms} eximiâ Pietate, præclarâ eru-
ditiõne, integritatis laude, longoq; rerum usu præ-
stantissimis viris;*

Dn. GABRIELI TÜNZELIO
Philosoph. & I. U. D.

Sereniss^{mi} & Potentiss^{mi}
Dn.

Dn. IOANNIS GEORGII,
Electoris & Ducis Saxonæ Iul. Cliv.
& Mont. &c.

Domini ^{hac} ~~inter~~ Clementissimi &c. Consiliario dignissimo.

itemq;

Dn. GREGORIO LUPPIO, M.
Ampliss^{mo} Senatui Lipf. ab Epistolis primat.

*Suis quondam Amicis longè svavissimis, nunc
Patronis exoptatissimis*

has lucubrationes Theologicas,

*Observantiæ & gratitudinis ergò
consecrat.*

A U T O R.

I H E S U S.

Προλογιον μεταβαλόν.

Thesis I.

Reter alia beneficia, quibus Salvator noster Ecclesiam Sponsam suam dilectissimam liberalissimè & amplissimè dotavit, cum primis duo illa Novi Testamenti veniunt Sacramenta, Baptismus nimirum & Cæna Domini, quorum hoc Confirmationis, illud Initiationis haud perperam appellari solet.

2. Hæc, cum infelix & malefana Photinianorum Cohors non minus atq; reliqua cælestis doctrina capita, fœdissimè deturpaverit, & tantum non extirpaverit: illorum sinceritatem adstruere, eisdemq; adspersas ab Adversariis istis maculas, omnis interea iis, de quib. hoc in loco commodè aliàs tractari posset ac deberet, abstergere volui.

3. Commodiore verò ac breviori quò procedatur viâ; sequentibus insistam vestigiis. 1. Θεω τῆς ὀρθοδοξίας Lutheranæ ponam; hanc confirmabo ὡς ἀειθεροῦ ἰσχυρισμοῦ, adhibitis interdum τοῖς συγκαταψήφισμοῖς Ecclesie orthodoxæ.

4. Opponam 2. καὶ ἀντιπαράθεον, αἰθέρον τῆς ψευδοδοξίας Photiniana; hujus ficulnea præsidia producam, illaq; partim è Spiritûs S. oraculis, partim proprius gladiis expugnabo.

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ Ι.

Thesis ὀρθοδοξίας Lutheranæ.

Baptismus est actio divinitus Ioanni Baptistæ demandata, & à Domino Ihesu Apostolis, illorumque successoribus commendata.

CONFIRMATIO.

A 2

s. Funda-

5. *Fundamenta nostra haec sunt.* 1. Εγέρετο ἤματι Θεῷ Ἰωάννης
ἐν τῷ Ζαχαρίας ἡὸν &c. Luc. 3. v. 2.

6. *Inde talem extruimus demonstrationem.* Quicumq; divino man-
dato aliquid efficiendum sibi sumit, is proprio motu s. instinctu illud
ipsum incepisse dici nequit. Ioannes Baptista divino mandato baptizare
iussus fuit. E. &c.

7. *Majorem & minorem extra omnem dubitationis aleam posi-
tam, nemo inscias ibit, nisi qui luce meridianâ cacutire voluerit; proin-
de verbosiore supersedebimus probatione.*

8. *Secundum fundamentum.* Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περιχώρον τῆς
Ιουδαίας, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἅφρατον ἀμαρτιῶν. Luc.
3. v. 4.

9. *Hinc talis resultat demonstratio.* Quicumq; verba DEI mo-
rigerum se prabet, nihilq; aliud quàm quod ipsi injunctum est, exsequi-
tur; illi non imputari potest, quòd idolam cerebri sui secutus aliquid
susceperit.

Ioannes Baptista nil nisi praecunte verbi divini mandato susce-
pit. E. &c.

10. *Majoris certitudinem manifestam cuilibet nisi planè bardo &
stupido, esse novimus.* Minorem prater versum tertium, confirmant
versus 7. quo turbae ut baptisarentur exiisse dicuntur, quibus prius ver-
bum Domini annuntiavit, & v. 12. quo publicanis quoq; ad baptismum
venientibus voluntatem Domini patefecit.

11. *Tertium fundamentum.* Ἀλλ' ὁ ᾤψευθεῖ με βαπτίζων ἐν ὕδατι.
Ioan. c. 1. v. 33.

12. *Hinc talem eruvimus demonstrationem.* Quicumq; à DEO mit-
titur, non spontaneo motu currit.

Ioannes Baptista à DEO missus est. E.

13. *Hic denuo Adversarii, nisi planè fungi & stipites haberi ve-
lint, nullam praemissarum negabunt.*

14. *Quartum fundamentum.* Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, καὶ οἱ νομινοὶ τῶν
βυβλων τῆς Θεῆς ἠθέτησαν εἰς ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες ἔσθαι αὐτοὶ. Luc.
11. 7. v. 30.

15. Ex

15. Ex hoc versu talis emergit demonstratio. Actio diuino consilio instituta, non homini attribui potest. Baptismus Ioannis consilio DEI fuit institutus. E.

16. Majoris certitudo in presenti versiculo continetur; quo accusantur Pharisei, ex hoc sc. capite, quod consilium DEI spreverint, cum tamen actionem baptismi à Ioanne solum, ut existimabant, susceptam spreuissent. Minor per se manifesta.

17. Quintum fundamentum. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πότεν ἦν ἐξ ἐξουσίας, ἢ ἐξ ἀθρώπων; Matth. 21. v. 25. Marc. 11. v. 30.

18. Hac verba paulo altius considerata talem dant demonstrationem. Actio inter duo immediata contraria constituta, vel uni vel alteri extremorum necessario attribuenda est. Baptismus à Ioanne administratus, est talis actio. E.

19. Majorem ut nullus Adversariorum negabit, ita minorem quilibet concedat oportet, cum propter ipsiusmet Salvatoris questionem, qui non tali constrinxisset ratione Phariseos, si rimam elabendi, dato quodam medio, ipsis apertam & concessam scriuisset; tum propter Phariseos, qui cum nullum excogitare medium valerent, nec hominibus istam adscribere auderent actionem, silentio suo, quod volumus adprobauerunt.

20. Sextum fundamentum. εἰ δὲ δύναται ἄθρωπος λαμβάνειν ἕδην, εἰδὲ μὴ ἢ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ θεοῦ. Ioann. 3. v. 27.

21. Hinc talis se offert nobis argumentatio. Si baptismus tam Ioannis quam Christi & Apostolorum fuissent opera ab hominibus excogitata; sequeretur hominem aliquid accipere posse, quamuis ipsi non datum fuisset. Consequens adversatur oraculis Spiritus sancti. E.

22. Priorem potissimum θεσπίας nostra orthodoxae partem, fundamentorum agmine vallatum confidimus; ad alteram quoque, quae bimembris est, accedamus oportet.

23. Fundamentum septimum ita tale est. μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ ἰησοῦς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ ἐκεῖ διετριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐδάπτισεν. Ioan. 6. 3. v. 22.

24. Ex his verbis ita argumentamur. Quod alicui adscribitur, quamvis per alium fecerit, id sine ipsius jussu, factum fuisse nemo affirmabit. Baptismus à discipulis Christi administratus, à Spiritu sancto ipse Christo adscribitur. E.

25. Majoris certitudo cum cuiusvis pateat; ad minorem nos conferimus, & præter fundamentum prolatum, declarationis ergo v. 2. capitis 4. ejusdem Apostoli adducimus. καὶ οὐκ ἴσθες αὐτὸς ὅτι ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

26. Possumus etiam ita argumentari. Quicumque actionem aliquam sapius repetitam & ab inferiore iteratam videt, & non solum non prohibet, sed & adprobat; absq; illius consensu & mandato facta dici nequit. Christus discipulos suos baptizare non tantum vidit sed & adprobavit. E.

27. Fundamentum octavum. προεβέντες ἐν μαθητεύσει πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Matth. c. 28. v. 19.

28. Inde clarissima hæc resultat demonstratio. Quicumque aliquid expressis verbis, nullâ additâ limitatione, correctione aut restrictione ullius rei instituit & jubet, illam rem non potest non simpliciter velle & adprobare. Christus baptizari jussit omnes gentes, absq; ullâ restrictione. E.

29. Major & minor nulla laborant incertitudine, & proinde divinitus nostræ orthodoxiæ stat immotissima.

Antihæsis Photiniana.

Non potest ex scriptis Apostolorum & Evangelistarum demonstrari, Ioannem divino mandato baptizasse, Christum ordinasse & instituisse baptismum aquæ.

Christoph. Ostorrodus Goslar in instit. german. cap. 39.

REFUTATIO.

30. 111

30. Ut verò huic impiæ assertioni respondeamus, nullo amplius sudore opus est, cum illud jam expeditum dederimus in assertionem orthodoxias nostræ. & quidem Theſibus præſertim s. 6. 8. 9. 11. 12. 14. 15. 17. 18. 20. 21. 23. 24. 26. 27. & 28. ex quib. Lector benevolus hujus pestilentis erroris refutationem absq; manu ductione ulla haurire potest.

31. Quia autem Ostorrodus non simplici contentus assertionem infelicibus quibusdam & impiis simul, perditam suam causam, præſidiis paliare conatur; agere expendamus paucis quid dicat.

32. Clarissimum istud & luce meridiana splendidius fundamentum, cujus in theſi 27. mentionem fecimus, intelligendum esse dicit, non de baptismo aquæ, sed de baptismo doctrinæ. Rationes assignat duas.

33. Prima. quod nunquam Apostoli baptisasse legantur in nomine Patris, Filii, & Spiritus S. sed in nomine Christi, vel in Christum tantum.

34. Secunda. quod ipsi Apostoli testentur se non missos ad baptisandum scilicet tum aqua, 1. Cor. 1. v. 17.

35. Si itaq; de vero queris sensu; hunc inesse dicit. Baptisate, i. e. facite discipulos, docentes eos in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti, docentes, inquam, servare eos omnia, que præcepi vobis.

37. Verum extremam suam prodit stultitiam Ostorrodus, quando ad everrendum hujus dicti clarissimum sensum, tales elumbes argumentationes profert. Collectio ipsius s. paralogismus talis est. Dicitur istud loquitur de baptismo Doctrinæ; ratio: Apostoli non leguntur baptisasse in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti.

37. Integrum si formaverimus syllogismum talis erit: si dictum illud loqueretur de baptismo aquæ; discipuli quoq; baptisassent in nomine Patris, Filii & Spir. sancti. Illud non factum fuit. E. Subsumptio probatur, quia in nomine Christi tantum baptisârunt.

38. Multiplex in collectione hac Sophisticatio. Primum quidem ὁρθόδοξος & ἐπισημῶν: quamvis enim totam admitteremus rationem & probationem; Tamen non sequeretur quod cupit Adversarius. Posito enim non concesso, discipulos solummodo hæc verba adhibuisse: baptisate in nomine Christi; non tamen sequeretur, illos sine aqua baptisasse.

39. Secun-

39. *Secundò, fallacia plurium interrogationum. Probare debet Ostorrodus Apostolos in actù baptisimi non adhibuisse aquam: illud cum nunquam prestare queat; probandum sibi sumit, Apostolos omisissè ista verba; baptizo te in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti, & in illorum locum substituisse hæc verba; baptizo te in nomine Christi tantum. Hoccine est disputatorem candidum agere!*

40. *Tertiò fallitur & fallit adversarius Sophismate πᾶσι τὸ ἁγία τῆς λέξεως; cum in nomine Christi baptizare, nihil aliud sit, quam ex mandato, paulò ante ascensionem in celos denuò promulgato, baptismum adhibere, quamvis ob historicam brevitatem quo ad formalia, nulla in Actis adjiciatur uberior declaratio & repetitio.*

41. *Hoc vel exinde probari potest, quòd Apostoli, Spiritus sancti gratià donati, à quo in omnem veritatem ducti, dictorumq; antea prolatorum admoniti fuerunt, aquà baptisasse legantur.*

42. *Quamobrem corrui quòq; secunda probatio, cum non solum, ut jam dictum, & copiosius in sequentibus dicitur, Apostoli expressè aquà baptisârint; sed & Paulus ipse; licet non multos baptisârint, à baptisando tamen non prorsus abstinuerit.*

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ ΙΙ.

Thesis Lutherana ὀρθοδοξίας.

Ex partium baptisimi substantialium numero
est quoque Elementum aquæ.

CONFIRMATIO.

43. *Fundamentum primum. ἐὰν μὴ τις γενηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, ἔδυναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ioann. 3. v. 5.*

44. *Ex his verbis talis exurgit demonstratio. Sine qua baptisimi parte finem & effectum ejusdem consequi non possumus; illa necessariò in administratione requiritur. Sine aqua renasci in regnum cælorum ingredi non possumus. E.*

45. Fun-

45. *Fundamentum secundum.* ἵνα αὐτῷ ἀγιασῇ τῷ ἐκκλησίαν, καθαρῖσαι τῷ λουτρῷ ἔ ὕδατ ὅ ἐν ῥήματι. Ephes. 5. v. 27.

46. *Ex hoc versu talis repullulat demonstratio.* Quae pars baptismi in mundandā totā Ecclesiā requiritur, illa in mundando uno vel altero Ecclesia membro omitti nequit: Aqua requiritur ὅ c. E.

47. *Fundamentum tertium.* Christus dicitur Ἰπὶ τὸν Ἰορδάνω ἔ βαπτισθῆναι venisse. Matth. 3. v. 15. sicut ὅ ascendisse βαπτισθῆναι εἰς ἰπὶ ἔ ὕδατ ὅ v. 16. Hinc ita inferimus.

48. *Si aqua in administratione baptismi non necessario requireretur,* Christus Ioanni adhibenti eandem non permisisset. At permisit. E.

49. *Fundamentum quartum.* Ierosolyma, omnis Iudaea, ὅ omnis regio circa Iordanem ἐν τῷ Ἰορδάνῃ βαπτισαὶ fuerunt. Matth. 3. v. 5.

50. *Argumentationem hanc hic locus nobis monstrat.* Si omnes enumerati à Ioanne rectè βαπτισαὶ fuerunt, aqua requiritur ad administrationem baptismi. Ratio copulati: quia Ioannes βαπτισαὶ aquā. Act. 11. v. 16. Prius verum, E.

51. *Fundamentum quintum.* Philippus cum Eunuchō Reginae Aethiopiae, Act. 8. v. 36. venit Ἰπὶ τῷ ὕδατι, dicente ἔ Eunuchō: ἰδὲ ὕδατι, ἢ κωλύει με βαπτισθῆναι, stare iussit currum, καὶ κατέβησεν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδατι, καὶ ἔβαπτισεν αὐτὸν.

52. *Argumentationem hic locus talem suggerit nobis.* Quae ratione Apostoli βαπτισαὶ, eā ὅ nos βαπτισαὶ oportet. Sed Apostoli adhibuerunt aquam. E.

53. *Fundamentum sextum.* μήτι τὸ ὕδατι κωλύσασιν δύναιται πῆ ἔ μὴ βαπτισθῆναι τέρας, οἵπνες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον, καθὼς καὶ ὑμεῖς Act. 10. v. 47.

54. *Ex his verbis ita ratiocinamur.* Gentes per ministerium Petri ad Christum conversae aquā βαπτισαὶ fuerunt. E. adhibentes aquam in administratione baptismi non errant.

55. His adde, si lubet, fundamenta ab analogia caterorum Sacramentorum, quorum materialia non nisi simplici sermonis genere constant; ab analogia item emundationis sordium ὅ corporis, propter

pter quam teste Ambrosio ad Rom. 6. & de initiandis l. 1. non alius liquor, quam aqua ad baptisandum adhibetur: item consensum totius Ecclesie, Augustini nimirum in Ioan. tract. 15. & 80. item de Catechismo c. 3. Nicephori l. 3. c. 37. de Iudeo arenam male baptisato, ideoq; aquam denuo baptisato.

56. Dereliquis baptisimi substantialibus partibus, agemus *ὁὐν Θεῶν* in sequentibus,

Ἀντιθεσις Photiniana νενοδοξίας.

Nec Ioannes, nec Christus, nec Apostoli de baptismo aquæ loquuntur nec Aquam abhibuerunt.

REFUTATIO.

57. Ut antea nominatus autor errorem suum palliare queat, clarissimam Domini Ihesu assertionem Marci 16. v. 16. corrumpit, dicitq; illam non de baptismo aquæ, sed pœnitentia exponi debere.

58. Quis autem summam textui fieri injuriam non videt? cum præsertim Apostoli, tanquam executores & interpretes hujus mandati optimi, à Spiritu Sancto quippe in omnem veritatem ducti, aquam adhibuisse legantur, ut thesibus 51, 52, 53, 54. probavimus.

59. Simili modo per malitiosam inscitiam dictum ad Ephes. c. 1. v. 26. vocabulum aquæ pro vocabulo pœnitentiæ sumi debere clamat.

60. Sed quia illud ipsum absq; ullâ sufficiente causâ facit, ipsius *ὁὐὸς ἑΦῶ* nullius apud nos est autoritatis.

61. Dicit quidem, aquam tantas vires habere non posse, ut hominis voluntatem immutare queat.

62. Aberrare verò ipsum *ὁὐὸς ἑΦῶ* etiam pueri & puella ex germanico parvo, Megalandri illius Lutheri Catechismo, indicare possunt.

63. Quærenti enim quomodo aqua tanta præstare & efficere valeat, respondent; aquam quidem non facere sed verbum DEI, quod in
ὁὐὸς ἑΦῶ

Et cum aqua sit. Ex quo Adversarius noster decisionem hujus questionis desumere potuisset, nisi supra Paulum, ut Lutheri verbis utar, sapere statim voluisset.

64. Dicit secundo, hinc maximam baptifatorum partem damnari, quod non fieret, si baptismus eam contineret vim.

65. Sed fallit Et hæc ratio sophismate secundum non causam ut causam. Si enim sequeretur hoc; necesse esset, quia maxima pars audientium Evangelium, pereat, illud non esse potentiam ad salutem omni credenti, quod ἀδύνατον.

66. Hac viâ, quia non succedit res, alia aggreditur, Et dicit, clarissimum illud mandatum Matth. 28. v. 19. *πορεύθητε ἐν ὕδατι βαπτίζοντες* &c. non de baptismo aqua loqui.

67. Hoc ut obtineat, producit locum ex cap. 18. v. 25. Act. ubi quidam Apollos Judæus introducitur potens in scripturis, edoctus viam Domini, fervens Spiritu, loquens ac docens diligenter, ea, quæ sunt Iesu sciens tantum baptisma Ioannis.

68. Baptisma Ioannis explicat, quasi Apollos nihil amplius scivisset, quàm quantum de Christo ex baptismo illius, h. e. ex concionibus perciperat.

69. Huic morbide expositioni, ut, si non medicinam, linimentum tamen s. cerussam saltem illiniret, subjungit versum sequentem, in quo Priscilla Et Aquila istum assumentes Iudæum, diligentius ei viam Domini, hoc est, doctrinam divinam, quam imperfectè didicerat, perfectius exposuisse dicuntur.

70. Vetus hoc est delirium, quod sibi fingit Adversarius. Quod n. per baptisma Ioannis non doctrina ejus intelligi queat, patet ex thesi 11. in qua Ioannem ἐν ὕδατι βαπτίζοντα missum audivimus: quæ verba certè omnem Photinianam expositionem planè respuunt.

71. Et ut res extra omnem ponatur disputationis aleam, remittimus Lectorem ad thesin nostram 47, in qua Christum Ioannis baptismo baptisatum *ἐν ὕδατι* &c. ascendente vidimus.

72. Qualis verè esset expositio, si per vocabulum τὸ βάπτισμα doctri-

doctrinam Ioannis intelligere ex sententia adversarij vellemus! hac scilicet: Iesus ascendit baptisatus ex doctrina Ioannis. Vah stulta expositio & caput.

73. Similem expositionem monstrant nobis verba capituli II. Act. v. 16. in quo Petrus dicit: ἐμνήσθη ἡ τῆς ῥήματι κυρίου, ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς ἢ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

74. Cum hac declaratione consentit, v. 4. cap. 19. in quo baptisma Ioannis, quod Apollos tantum scivisse dicitur, opponitur baptismati Christi, qui Spiritu Sancto, hoc est, donis miraculosis baptisabat.

75. Cum enim Paulus Ephesi, ut v. 6. illius capituli dicitur, quasi-
vissset ex 12. viris, num Spiritum Sanctum, hoc est, Spiritus Sancti dona miraculosa accepissent, illiq; respondissent; se neq; num Spiritus Sanctus, hoc est, dona miraculosa darentur, scire; Paulus vero ipsos melius instruxisset; ἐβαπτισθησθε εἰς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Παῦλος ταῖς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς. ἐλάληεν τὰ γλώσσαις καὶ ᾄδων ψαλμοῦ.

76. Tali & non alio modo Apollos tantum baptisma Ioannis, viam autem Domini non exquisitius novit, hoc est, de miraculosis Spiritus Sancti donis, post Domini Iesu ad dextram DEI sessionem in credentes collatis, nihil noverat.

77. Edoctus vero diligentius, iisdemq; ad eundem modum ornatus, majore cum fructu & fervore in Achaia docuit, ut proinde Paulus I. Cor. 3. v. 6. dixerit; ἐγὼ ἐφύτρωσα. Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ θεὸς ἠύξησεν.

78. Nihilominus tamen adhuc instat, dicitq; ut in illo Marci, ita in hoc, non mentionem fieri aquae, & propter hanc rationem, illa non posse intelligi de baptismo aquae.

79. Quasi vero opus fuisset rem per se claram & manifestam pluribus declarare, & Apostoli opus habuissent descriptione illius baptismi, quo Christum baptisatum noverant, quoq; sine aliâ instructione deinceps usi leguntur. ut videre est ex thesi 51, 52, 53, 54.

80. Quia vero dictum illud clarissimum quoq; quo Servator
Ioann.

Ioann. 3. v. 5. utitur, per detestandam ἐπιέχνησαν & ΕΤ, pro id est, declarare seu potius obscurare conantur Photiniani, placet duo vel tria colophonis loco adducere verba.

81. Si Christus in illo dicto de alio quàm aqua baptismo loqueretur, consequens esset Apostolos adhibentes aquam vel non observasse mandatum Christi, de non adhibendâ aquâ, vel falsum adhibuisse baptismum. Absurditatem hic quis non videt!

82. Ulterius. Si Christus loqueretur de baptismo aquâ carente, sequeretur falsum esse, quòd Ecclesia aqua lavacro esset mundata. Impium hoc & Spiritus Sancti oraculis contrarium. E.

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ ΙΙΙ.

Thesis Lutherana ὀρθοδοξίας.

Omnes gentes sive homines non modò adulti, sed etiam infantes sine discrimine nationis & sexus baptifari debent.

CONFIRMATIO.

83. Fundamentum primum. Matth. 28. v. 19. πορευθέντες ἐν μαθητεύσατε ἐν ὅσιν τὰ ἔθνη &c.

84. Hinc talis emergit demonstratio. Vocabula, Omnes gentes, neminem excludunt. In solemnè ista baptismi repetitione Christus utitur hisce vocabulis, innuens sc. & jubens neminem non baptifandum esse. E.

85. Fundamentum secundum. Galat. c. 3. v. 27. ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, οὐκ ἐν ἰσραὴλ, ἔθνεσσιν, οὐκ ἐν δαίμονι, ἔθνεσσιν, οὐκ ἐν ἀρσεν, καὶ θήλει &c.

86. Inde talis resultat argumentatio. Si ad baptismum omnes sine discrimine nationum, sine respectu conditionum, sine exclusione ullâ sexus, homines admittendi sunt, nemo certè excludi debet. Verum prius. E.

87. Rationem copulati si quis desiderat; hanc damus, quod nullus mortalium nominari queat, qui ad hac genera non referri queat: Invieta proinde stat conclusio.

88. Fundamentum Tertium desumitur ab exemplis Apostolorum, qui integras familias, in quibus & infantes fuisse necesse est, baptisaverunt. Actor. c. 10. v. 8. c. 16. v. 33.

89. Fundamentum quartum desumitur ab universali promissione gratia. 1. Tim. 2. v. 4. DEUS namq; πάντας αἰθέωντας σωθῆναι θέλει. Matth. 11. v. 27. omnes ad se venire jubet.

90. Fundamentum quintum suppeditat nobis meritum Christi universale &c. Nunc subsumimus: salutem verò aeternam & reliqua, Christi merito nobis parva beneficia, a tempore instituti baptismi, absq; ipsius adminiculo nemo consequi potuit, attestante Christo Ioann. 3. v. 5. ἐὰν μή τις γεννηθῆ &c. E.

91. Fundamentum sextum monstrat nobis morbus lethalis peccati originalis, de quo Salvator Ioann. 3. v. 6. τὸ γεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σαρκὸς ἐστίν. & Paulus ad Ephes. 2. v. 3. ἦμεν τέκνα φύσεως ὀργῆς &c.

92. Talis exinde repullulat argumentatio. Communi laborantes morbo, communi remedio opus habent. Omnes homines communi laborant morbo. E.

Ἀντίθεσις Photiniana κακοδοξίας.

Non omnes homines, infantes praesertim
baptisandi sunt. Catechism. Schmaltz, in prima quaest. de baptism. aquae.

REFUTATIO.

93. Autor jam nominatus scribit usurpatum fuisse baptismum, quando in cætum credentium adulti recipiendi fuerunt ex conversis Iudeis & Ethnicis.

94. Cum verò hac dicat & non sufficienter probet; Et verò nos in confirmatione thesæos nostræ contrarium demonstraverimus; eadem facilitate error hic rejicitur, quâ profertur.

95. Ostor-

95. Ostroodus quidem in hunc modum Schmaltzij defensionem suscepisse videri poterat, quando scribit; Apostoli tantummodo baptisârunt eos, qui prius fuerant Iudæi aut Eibnici, nunquam autem aliquem qui à juventute Christum professus fuerat.

96. Novimus, DEI gratiâ tacente quoq; Adversario, eo tempore, quo Apostoli inceperant omni creaturæ Evangelium annunciare, maximam tam Iudæorum quàm gentium fuisse copiam, & proinde Apostolos nullos alios præter hos baptisfare potuisse, libenter damus.

97. Quòd autem successu temporis horum liberos conversorum sc. Iudæorum & gentium non baptisârini, dicit solummodo non probat Adversarius, adeoq; verbosiore, quàm quæ in confirmatione Deus nos tra posita est, responsione non opus est.

98. De τὸν ἄνωθεν quem adversarij Photiniani omnes planè negant, aliquid quoq; dicendum est. Catechismus Rakoviensis sc. Schmaltzianus, mandatum à DEO promulgatum de baptisandis infantibus, dari sibi petit.

99. Querimus, antequam respondeamus, ex Adversario; an infantes sint gentes aut creaturæ? si negatè responderit; nivem albam esse cum illo philosophorum monstro negabit: sin affirmatè; jam sibi ipsè respondit, & mandatum habebit.

100. Nihilominus exempla sibi dari vult infantium baptisatorum.

101. Quæro itaq; rursus an concedat Apostolos integras familias baptisâsse? si non concesserit; contradicet Spiritui Sancto: sin ita; infero statim, integras familias atq; domus absq; infantibus non fuisse; aut probet ipse contrarium.

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ ΙV.

Ἐῶς Lutheranæ ὀρθοδοξίας.

Baptismus fuit institutus, ut ab Apostolorum temporibus inclusivè, usque ad finem mundi durare debeat.

CONFIRMATIO.

102. Admo-

102. Admodum affinis est hac assertio priori, cum ex ejusdem nervosa declaratione, nobis ferè tacentibus probari queat; ne tamen imperitioribus deesse velle videamur, pauca hac subjiciemus.

103. Fundamentum primum. Matth. 28. v. 19. πορευθέντες ἐν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰῶνων &c.

104. Facto hoc fundamento ita argumentamur. 1. Quo tempore vixerunt gentes, eo tempore debet administrari baptismus. Ratio, quia omnes gentes & omnes creatura non vixerunt tantum temporibus Apostolorum. Atqui non solum temporibus Apostolorum; sed & sequentibus, ut & nostris ad novissimum usq. diem gentes vixerunt, vivunt & vivent, fuerunt, sunt & erunt creatura. E.

105. 2. Quibuscumq. debet annunciari verbum Christi, siue quicumq. debent fieri discipuli Christi, debent quoq. baptisari mandat o illius. Ratio, utrumq. enim fuit injunctum Apostolis, nullâ limitatione aut restrictione additâ. Sed omnibus gentibus & creaturis debuit annunciari verbum DEI, & ex iisdem colligendi discipuli, ad probantibus ipsam Adversariis. E.

106. Fundamentum secundum. Joann. c. 3. v. 3. εἰ μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, ἔσθι δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ &c.

107. Hinc ita argumentamur. Si baptismus quolibet tempore N. T. non esset necessarius; sequeretur homines absq. illius adminiculo ingredi posse τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Consequens ἀδύνατον. E.

108. Ratio copulati cum manifestissima sit, deductione copiosiore opus non habere, quemlibet videre perspicuissimum nobis habemus.

109. Fundamentum tertium. Ephes. 2. v. 3. ἡμεν τέκνα φύσος ὁργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί.

110. Exinde ita concludimus. Si baptismus non quolibet tempore necessarius esset; sequeretur aut nos naturâ esse Filios DEI, aut carnem & sanguinem absq. prescripto, à Spiritu S. medio, regnum DEI consequi

sequi posse. Utrumq; consequens est contra Scripturam sacram. E.

111. Fundamenti quarti vicem supplet consensus purioris antiquitatis, quæ non tantum baptismum in genere; sed ipsum quoq; καθολικῶν (quo nomine hoc fundamentum confirmationi prioris ἡγεδοζίας inservit) ut traditionem Apostolicam, quovis tempore commendavit.

112. Ut multos taceamus Patres, nominamus saltem Orig. ad Rom. 6. Cyprian. l. 3. Epist. 8. Aug. de Gen. l. 10. cap. 23. & de baptismo l. 4. c. 6. 23. 24. Item Irenæum, Ambros. Chrys. verba Origenis si quis inspicere volet, consulat Tom. Philippi 2. Viteberg. p. 247. & 316.

Αἰθεσις Photiniana κακοδοζίας.

Baptismus tantum inservire debuit temporib.
Ioannis, Christi, & Apostolorum.

REFUTATIO.

113. Semina hujus erroris sparserunt Matthias Glorius; Adamus Neuserus, Joannes Sommer Pirnensis, in libello cujus titulus est: Tractatus aliquot Christiana Religionis. Ingolstadii Anno 1583.

114. Ne verò ejusmodi Clinodia, scilicet, perirent, horum omnium summam denuò profert, & contra nostras Ecclesias aculeatissimè urget, Tractatus quidam, sine Auctoris, Typographi, & loci nomine, in formâ quam vocant duodecimâ, editus sub titulo. Examen/welche die seynd/die da verleugnen Jesum den HErrn / sampt einer bekentnis der Bræder in Polen von Christo Jesu / dem Sohn Gottes / dem HErrn vber alles / darneben auch etliche gewisse beweisungen / daß die Gott nicht kennen / welche denen geboten unsers HErrn Jesu Christi niche gehorsam seyn.

115. Inprimis verò Joann. Sommer in Tractatu de baptismo adultorum, κακοδοζίας suam his verbis profert & defendere satagit.

116. Hic igitur, inquit, debebat noster esse Christianismus, sed nos
C omisâ

omissa pietate, non aliter quam olim Israëlites ex serpente, (antiquitus in deserto usurpato) fecerunt idolum, salutem nostram quaesivimus, in ritu baptismi (initio N. Testamenti usurpati) eoq. quod Christi tempore legamus homines baptisatos esse, persuasimus nobis temerè idem à nobis etiam requiri, cum tamen baptismus ille, ad nostra tempora nihil omnino pertineat, nec saniori à nobis imitatione usurpetur, quam si quis Arcam Noë, Gen. 8. Iugum Jeremia, Ier. 28. aut Regis Joas sagittas 2. Reg. 13. sine certo DEI jussu & mandato, velit imitari & redintegrare.

117. Ne verò aliquid sine causâ dixisse videatur; hac subjicit verba. Sicut omnes alii, extraordinarii Prophetæ, qui pœnitentiam prædicarunt, ut plurimum externa quadam adhibuerunt signa, quibus tum vocationem suam confirmarent, tum voluntatem DEI in symbolo aliquo abumbrarent:

118. Ita Joannes Baptismum aquæ adhibuit, ut admoneret ipsos peccatorum sordibus plurimis contaminatos, lotionem indigere, & emundationem, id quod ipsum fecit & Christus, & discipulis ut facerent præcepit.

119. En Spiritum vertiginis Adversariorum Christiane lector, de quo primò verba facere ipsissima requirit necessitas.

120. Infelix ille mortalium Christoph. Ostorrodus pro aris tanquam & focis, sed sine fructu pugnavit pro assertionibus suis erroneis stabilendis; non posse scilicet ex scriptis Evangelistarum & Apostolorum demonstrari; Christum instituisse baptismum. 2. mandatum Domini Jesu, cujus Matth. c. 28. v. 19. meminit, non de baptismo aquæ intelligendum esse.

121. Quid autem hoc in loco Sommerus ille, Ostorrodi conjuratus fraterculus? contradicit ipsi in faciem & evidentissimè hæc omnia, propria & spontaneâ confessione, subjectâq. confirmatione enervat; quod quale sit indicium, lectori cogitandum relinquimus.

122. Multis hac ratione laboribus superfedere si voluissimus, possemus, si ipsos invicem committeremus, nosq. eminè & quasi in securo

curò constituti, certamen infelix aspicientes, visu ipsos exciperemus. Faciemus tamen quod nostrarum est partium.

123. Priusquam verò ulterius progrediamur, agite expendamus paulisper quid Somnero, cælum quod dicitur terræ miscenti, responderi debeat. Satis verò super q̄ probatum fuisse considimus thesibus 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. baptismum in N. T. quolibet tempore non intermittendum esse.

124. Restat ut somnia Somneri, baptismum cum Arcâ Nohe, Iugo Jeremia, & Regis Joas sagittis, per insignem r̄s draconias appositiones comparantis, diluamus.

125. Quæ verò, ut à primò incipiamus, comparatio inter arcam Nohe & baptismum? de hoc legitur, quod verbum Domini factum fuerit ad Ioannem, non ut seipsum, sed alios baptisaret, Luc. 3. v. 2. huic mandato se morigerum præbuit v. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & aquâ baptisavit v. 16. Ioann. c. 3. v. 13, non solum habitantes circa Jordanem, sed & Hierosolymam, & totam Iudeam. Matth. c. 3. v. 14. Sic iusti fuerunt Apostoli in uniuersum mundum predicatum & omnes gentes baptisatum ire. Matth. 28. v. 19.

126. Ubi verò hoc legitur de Noah, quòd non se; sed alios; non familiam suam; sed habitantes in regione ista, quam coluit, imò non vicinos suos tantum; sed & mundum uniuersum, omnesq̄ Creaturas in arcam introducere debuerit, addit à insuper hâc promissione, quòd omnes & singuli arcam ingressuri, regnum Dei ob hoc ipsum possessuri essent.

127. Hoc nunquam in sacris inuenient literis, nisi forsan in aliis libris, eiusmodi hominibus dignis: Ego equidem in oraculis Spiritûs Sancti, ubi de arcâ Nohe scribitur, illud inuenire non potui.

128. Ad Iugum Jeremia, secundo quod attinet, similiter me non legere memini, Prophetæ inunctum fuisse, ut illud cuiusvis collo appenderet, & gestantibus illud ipsum, regnum cælorum promitteret, quòd tamen de baptismo affirmari tam notum est, quàm quòd notissimum.

129. Quid verò tertio sagittis Regis Israël, quibus non baptisatus, sed mactatio exercitus Syriaci, attestante ipso Prophetâ

2. Reg. 13. v. 16. 17. 19. praefigurabatur, cum baptismo Joannis, Christi, & Apostolorum? monstrat nobis unus & alter Adversariorum vel unicum verbum, contrarium, ut diximus, extat in textu.

130. Instat tamen adhuc Sommerus & dicit, Prophetas suo queng, servire tempori, ita ut cum tempus miserendi advenit, aut poena ante fores excubat, populum adhibitis externis signis, ut Jeremias faciebat, Iugo, de voluntate DEI praemonere, & tunc eos sub mortis poena, ab omnibus audiendos, peracta deinceps legatione aut poenis, aliisq, quae praedixerant, consecutis, non amplius isarum admonitionum usum esse, nisi per similitudinem, ad alia tempora accommodentur.

131. Talem vult fuisse Joannem praedcatorem poenitentiae, qui evitare urbis instantem interitum monuerit, & propterea baptismum, tanquam externum signum adhibuerit, ut is esset iudicium, 1. peccatorum sordibus coinquinatos esse Iudeos, & propterea emundatione egeret. 2. testimonium conversionis ad DEUM is, qui metu poenarum ab ira ventura se subducere conarentur.

132. Turpiter adoleo $\alpha\epsilon\iota\upsilon$ & petere principium quidem, cum molestia autorem percepimus; probationes vero nullas audivimus. Comparat Joannem baptistam Jeremia; sed inter baptismum Joannis & Iugum Jeremia nullam posse institui comparationem, ad oculum demonstravimus. Quare quae falsa hypothese superstruere nititur, nullius sunt reruntij.

133. Sic porro scribit. Tum autem agendam poenitentiam praedicabat Joannes, Christus & Apostoli, cum urbs adhuc stare, cum arbor adhuc radice teneretur, adjecta interim ad radicem securi, cum nondum esset effusa phiala furoris Domini.

134. At post everisionem urbis, & dispersum populum, nullum, ad evitandum imminens malum locum poenitentiae relictum fuisse.

135. Collectis igitur in regnum Christi fidelibus, omnia ista cessarunt, ac horrenda poena secuta fuit, quae contemptores DEI & Filii ipsius atrociter afflixit, quam evitare poterant, si Jesum recepissent, & fructus poenitentiae

pœnitentia dignos ostendissent, & si urbs illa, quæ ad pacem ejus futura fuerant, cognovisset.

136. Quod postquam neglexerunt, pœna comminatio proximè subsequitur, non mansurum lapidem supra lapidem.

137. Perditis itaq; homicidis istis, pœnitentia predicari desit, & baptismus amplius usum habere non potuit, planè sicuti post captivitatis Babylonica initium factum, nullius amplius usus fuit jugum Jeremia, quod antea eodem fine portabat, quo fine Joannes, Christus & Apostoli, baptismum usurparunt.

138. Satis ineptiarum. Loquacem & garrulum Sommerum non absq; tædio forsan Lectoris benevoli produximus: nunc adhuc aliquid pro responsione subjiciemus.

139. Sommeri ineptia, ut innuimus, duabus potissimum falsis superstructa videntur hypothesebus. I. Baptismum Joannis, Christi & Apostolorum, rectissimè comparari Arca Nohe, Iugo Jeremia, & sagittis Ioas. Hanc verò satis superq; evertimus thes. 126. 127. 128. 129. 130.

140. II. Baptismum aquæ, ac arcam Nohe, jugum Jeremia, & sagittas Ioas, signum quoddam particulare fuisse, ad populum tantum Judaicum pertinuisse, & propterea, ut unius, ita alterius everso regno Judaico, nullum amplius usum esse.

141. Falsissimam & hanc esse hypothesein, & baptismum non ad solos Iudæos; verùm & gentes, imò universum mundum & omnes creaturas pertinere, assertio Salvatoris illa solennis Matth. 28. v. 19. satis luculenter testatur.

142. Et ut maximè concederemus baptismum Ioannis ad Iudæos pertinuisse, ut scilicet eo medio vocarentur ad pœnitentiã, num propterea sequeretur, I. Christi & Apostolorum baptismum non ad gentes, quæ quovis tempore vixerunt, pertinere: cum non minus peccatorum sordibus coinquinata, de iisdem, agendaq; pœnitentiã admonendi fuerint?

143. 2. Num propterea sequeretur, Barbaros in nova India, ut
C 3. aliorum

atiorum seculorum homines taceam, non opus habere baptismo, cum nihilominus, quam Iudæi in peccatis hæreant? minimè verò gentium.

144. Aut concedat necesse est Adversarius 1. DEUM non tam seridò hominum, qui per aliquot secula vixerunt, salutem expetere, sicut Iudæorum.

145. 2. Aut Christum, hominibus qui à temporibus Apostolorum vixerunt, meritum suum applicare nolle.

146. 3. Aut homines, qui post Apostolos vixerunt, non in peccato nasci, & propterea nullo remedio sanctificationis opus habere.

147. 4. Aut causam baptismi Joannis à se assignatam non veram sed falsam causam esse.

148. Omnia hæc ex sententiâ, si adprobetur, Adversarii, sequi audivimus: paucis adhuc ipsum examinahimus. Si Joannes missus propter hanc causam, ut baptisaret, quò Iudæi ad evitandas instantes admonerentur pœnas, quo fine, quaritur, Apostoli missi fuerint?

149. Ut qui sine lege, Respondet Antagonista, peccassent, sine lege damnarentur. Quod autem gentes peccârunt sine lege, apud Paulum 1. Cor. 6. Act. 16. Ephes. 2. 1. Pet. 4. legi posse, dicit.

150. Famos vendit Adversarius & γλαύκωα simpliciorum oculis objicere conatur, dum adeo splendidum de gentib. sine lege peccantib. sermonem instituit; cum tamen de isto non sit questio, sed de pœnâ corporali, ob quam baptismum recipere debebant gentes.

151. Constrictus hac questione, ne omninò taceat, respondet: Et quamquam nullam certam speciem, ut Iudæis comminatur scriptura: tamen non rarò illis quoq. ira DEI denunciatur, sicut Paulus 1. Cor. 10. disputat, DEUM ipsos æquè punieturum ut Iudæos, & constitutum esse diem, quo orbis judicandus sit, per unum, quem ille definiisset, Atheniensibus Act. 17. demonstrat.

152. Nunc proprio te, Sommere, confodiam gladio. Thesi 144. audivimus te dicere, urbe adhuc stante, cum arbor adhuc radice teneretur, cum nondum esset effusa phiala furoris Domini, Joannem debuisse predicare & predicasse pœnitentiam. Thesi 135. verò post eversum urbem

urbem & dispersum populum, seu quod idem est, everso regno Iudaico, ad evitandum imminens malum, locum poenitentiae nullum relictum fuisse.

158. Audi nunc quid ego dicam. Cum itaq; Orbis sive mundus adhuc stet, arbor radice adhuc teneatur, nondum effusa sit phiala furoris Domini, gentes nondum punitae fuerint, dies ille constitutus, quo Orbis per unum, Christum scilicet judicandus sit, nondum illuxerit; sequitur tam diu quoq; apud gentes baptismum aqua adhibendum, eoq; ipso homines de ira venturam admonendos esse, donec ista omnia eveniant, & tunc nullum amplius usum baptismi futurum, ultro damus.

154. Sed quid in refutatione harum inepciarum ulterius desudo, cum Ostorrodus & Schmaltzium illarum ita pudeat, ut istis proferre verbis intermittant.

155. Concedit namq; Ostorrodus consuetudinem baptisandi adultos in Ecclesia tam diu servari posse, donec pleniorum Ecclesia hac de re lucem consequatur.

156. Præterquam verò, quod & hunc non minus pestilentem errorem in assertione orthodoxis nostra solide refutaverimus; monemus hoc quoq; in loco, inter Christi ordinationem & institutionem ordinariam perpetuam & necessariam; & rem deinde adiaphoram, extraordinariam & temporariam ingens discrimen esse.

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ V.

Ἰσθις *Lutherana* ὀρθοδοξίας.

In baptismo non signatur tantum, sed revera fit regeneratio, & propterea baptismus est summe necessarius.

CONFIRMATIO.

157. *Supra*

157. *Supra promissimus nos hoc in loco etiam de altera baptismi substantiali parte, verbo scilicet Divino, Ephes. 5. v. 25. 1. Joh. 3. v. 5. sive sanguine Christi, 1. Joh. 1. v. 7. acturos esse; quod jam dat à occasione prestabimus.*

158. *Hec pars facit ut aquam baptismi dicamus organon sive instrumentum Spiritus sancti, quo tanquam causa efficiens in ipso baptismi actu, non verò annis longè post consequentibus regenerationem & salutem in baptisatis, tam infantibus, quam adultis, non tamen conrumaciter respuentibus & hypocritice tantum oblatum beneficium accipientibus operatur.*

159. *Fundamentum secundum. Marci c. 16. v. 16. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται.*

160. *Fundamentum tertium. Rom. 6. v. 3. ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν.*

161. *Fundamentum quartum. Tit. 3. v. 5. ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λέξεως καὶ ἀλιψενσίως καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, ἃ ἐπέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλῆσιως.*

162. *Fundamentum quintum. 1. Pet. 3. v. 21. ὃ ἀντίτυπον, καὶ ἡμᾶς νῦν σώζει βάπτισμα (ἢ σαρκὸς ἀποθέσει ῥύτις &c.*

163. *Ex quibus omnib. luce, quod dicitur meridianà clariùs apparet, cum in Sacramento baptismi nuda non sufficiat aqua, sed præter hanc etiam verbum DEI requiratur & adsit, non tantummodò ob signari regenerationem; sed nos verè eo momento regenerari & salvari, & propterea baptismum necessariò requiri, si modò regno cælorum potiri voluerimus.*

Ἀλλήσεως Photiniana κακοδοξίας.

Homines per baptismum regenerari gravissimus & pestilentissimus error.

REFUTATIO.

164. *Tenent & hunc errorem Photiniani, ut videre est ex Cate-*

Catechismo Rakoviense f. 226. propter sequentes rationes.

165. Aqua est res merè materialis. huic propositioni si adjunxerimus majorem, talis inde emerget paralogismus. Re merè materiali non renascimur. Aqua in baptismo est res merè materialis. E.

166. Committunt autem fallaciam Compositionis & divisionis, quando ad enervandum baptismi fructum ab una aquae parte ad totum baptismum, qui tamen non nudà constat aqua, ut in assertione orthodoxis nostra expeditum dedimus, argumentantur. Meritò itaq; è choro Ecclesiae cum vanissimo hoc paralogismo rejiciuntur.

167. Ratio 2. Regeneratio in infantib. fieri nequit, utpote, qui nequeunt distingvere inter dextrum & sinistrum. Talis forsàn esse potest Syllogismus. Non uti valentes ratione, non sunt capaces regenerationis. Infantes non uti possunt ratione. E. minoris ratio, quia nequeunt distingvere inter dextrum & sinistrum.

168. In majore committitur fallacia secundum non causam ut causam. Si enim propter rationis carentiam sive usum infantes regenerari non possent; sequeretur nullum hominem regenerari posse: $\Psi\upsilon\chi\iota\kappa\omicron\varsigma$ δ' ἀθροῦν & δεχεται τὴν πνεύματ' & θεῶν. μωρία γὰρ αὐτῶν ἐστίν, καὶ ἔδυναται γινῶσθαι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. 1. Cor. 2. v. 14.

169. Quid, quòd Salvator nos adultos & ratione praeditos ad parvulos remittat, & expressis verbis dicat: Matth. 18. v. 3. Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε, καὶ γένηθε ὡς τὰ παιδία, & μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

170. Et quòd adhuc magis: τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν. τῶ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἔχ' ὑποτάσσεται, ἐδὲ γὰρ δύναται. ad Rom. c. 8. v. 7.

171. Hinc divus gentium Apostolus 1. Cor. 1. v. 20. non immeritò exclamat, πῶς σοφός; πῶς γραμματικός; πῶς συζητήσις τοῦ αἰῶν' τῶν τῶν; adde, ubi Photinianus? ubi Schmalzianus? ubi Sommerus cum sua rationis figmentis? ἔχι ἐμώρηνεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τῶν;

172. Ἐπὶ δὲ γὰρ, ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος, ἀλλὰ τῆς σοφίας

D

σοφίας τὸν Θεὸν, & ὁμοιωθῆναι τὸν Θεὸν διὰ τῆς μορφῆς ἑκείνης καὶ ἰσότητος
τῆς πλάσεως.

173. Et propter hoc ipsum infantes longè sunt capaciorem, (ut nos-
tè τὸ βίβιον respondeamus) ad regenerationem quàm adulti & senio-
res, in quibus ἡ σὰξ ἐπιθυμῶν κατὰ τὸ σῶμα, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ
τὸ σαρκός: ταῦτα δὲ αἰνιγματικῶς ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἀπὸ δόξης ταῦτα ποιῆτε
Gal. 5. v. 17.

174. Nève existimet Adversarius rem ita sese in peccatorib. ha-
bere; sanctos verò homines, hujus luctæ carnis & spiritus expertes
esse; audiat quid Paulus, qui tamen eòs τεῖτε ἐξαυθὶς raptus 2. Cor. 12.
v. 4. fuit, de se conqueratur.

175. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἀθρώπος, τίς μὲ ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος
& θανάτου τούτου; Rom. 7. v. 24.

176. Ratio tertia ex Iacob. c. 1. v. 18, & Petr. 1. v. 23. desumpta
ita informari potest. Regeneramur à DEO per verbum. E. non per
baptismum.

177. Vetus hæc crambe est, vetus delirium de nudo aqua baptismo,
qualem nemo nostrum, ne per febrim unquam somniavit. Proinde cum
temuribus pugnat Adversarius & cum cerebri sui figmento. Concludit
enim argumentum duntaxat adversus ejusmodi baptismum, cui nul-
lum verbum DEI adjunctum est. At verò quomodo præter aquam
nos verbum Domini in baptismo requiramus; thesi 158. docuimus.

178. Profligatis igitur felicissimè Spiritus Sancti ope administrâ
erroribus, quos Photinianorum colluvies contra Sacram: initiationis
fovisse audvimus: restat ut paucis quoque quid de sanctissimo Confirma-
tionis Sacramento statuamus, dispiciamus, quod dum, prioribus semel
à nobis suscepti ordinis vestigiis insistentes facimus, Tu Jesu Christe
Spiritu tuo nobis porro adesse non dedigneris.

ΑΝΤΙΠΑ-

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ VI.

Ἔσις *Lutherana* ὀρθοδοξίας.

Substantia Cœnæ Dominicæ constat secundum Irenæum duabus rebus, unâ terrenâ, alterâ cœlesti.

CONFIRMATIO.

179. *Fundamentorum sufficientissimorum loco ponimus verba institutionis descripta à Matthæo c. 26. v. 27, 28. Ἐδιδόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδιδε τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε, τὸ ἐστὶ τὸ σῶμά μου.*

180. *Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, πίνετε ἐξ αὐτῶ πάντες. τὸ ποτὶ γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυρόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.*

181. *Immotâ quippe & impugnata quidem, sed non expugnata, regula est Theologica, verbo DEI (addo & rationi, cœca tamen aliâs in rebus spiritualibus) maximè congrua; Cujusq; Sacramenti descriptio ex genuinâ illius & nativâ seu propriâ sede, ut sunt verba institutionis, ejusdem depromenda est.*

182. *Confirmationem tamen verbosiorum si petant Adversarij, remittimus eos ad Divum Apostolum Paulum, qui cum Cœnam Domini in profanas commestationes & comotationes converti videret Ecclesias Corinthiacas, recurrit ad primam sedem sc. institutionem à Christo factam, prout eam à Domino seorsim & peculiariter accepit, 1. Cor. 11. v. 18. & seqq.*

183. *Demonstrationem forsan, si quis desiderat; hac fruatur. Quicquid dicit Veritas ipsa, falsum esse nequit. Sed non nudum tantum panem; verum carnem quoq; & sanguinem suum in sacrâ Cœnâ ad se dicit Veritas. E-*

184. *Causse verò cur τὸ ῥητὸν in explicatione horum verborum*

retinendum sit; quatuor à nostris doctorib. adduci solent. 1. perpetua
συμφωνία καὶ ἁρμογία, seu vis concertus & unanims consensus trium
Evangelistarum & Apostoli. 2. communis analogia Sacramentorum
omnium dextrè intellecta. 3. circumstantie institutionis. 4. summus
orthodoxæ antiquitatis consensus.

185. De quib. omnib. tamen plura in hoc facere velle verba;
ratio instituti nostri non patitur.

Ἀντίθεσις Photiniana καὶνοδοξίας.

Nudus tantum panis & nudum vinum
sunt in Cœna.

REFUTATIO.

186. Detestandum hunc, unus & alter adversariorum, erro-
rem palliare nihilominus conantur subsequentib. mediis 1. Scriptura
istum cibum nominat propriè panem; corpus verò & sanguinem non
nisi figuratè.

187. Integrum si constituere sategeris syllogismum; talis emerget
paralogismus. Quibus phrasib. scriptura ipsa de unâ vel alterâ re lo-
quitur, iisdem & nos utamur. Atqui scriptura cibum istum propriè
panem, potum propriè vinum; corpus & sanguinem verò non nisi fi-
guratè nominat. E.

188. Fallit paralogismus καὶ τὸ ἐλάττω τῆς διακρίσεως propter
insufficientem enumerationem earum phrasium, quas scriptura quando
de hoc mysterio loquitur, adhibet. Manifestè namq. contrarium poni-
tur in thesi nostra 180. & 183.

189. Proinde κατὰ τὸ βίαιον minorem ita informamus: sed scri-
ptura non nudum vocat panem & vinum, verùm etiam corpus & san-
guinem. E. probationem jam attigimus; adjici potest tamen thesis
183. & probatio erit magis perspicua.

190. Ratio secunda sumitur à sensu & gustu, qua si syllogisticè
efforme-

efformetur; ita sonabit. Quod visus & gustus non sentit, adesse nequit. At visus & gustus non sentiunt & percipiunt carnem & sanguinem Domini. E.

191. Paralogismus hic, quem Adversarij Photiniani ab Adversariis nostris Calvinianis mutuati sunt, fallit sophismate vitiosus consequentis & $\text{\textit{ἐ μὴ αὐτὸς, ὡς αὐτὸς}}$. Nullus enim nervus inest argumentationi huic. Pari enim Logica liceret inferre: Spiritus Sanctus non videtur & tangitur in Sacramento baptismi. E.

192. Absurditatem autem consequentis ad oculum quoque demonstravimus in priori tractatu, non solum ex sacra scriptura, verum etiam ex ipsorum Adversariorum libris & hypotheseb. quib. ita certo Spiritum S. in baptismo adesse volunt, ut etiam aquam ipsam in Spiritum plane conversam cupiant. En proprio denuò confessos gladio Photinianos.

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ VII.

$\text{\textit{Ἰέσις Lutherana ὀρθοδοξίας}}$.

Unio panis & vini, corporis & sanguinis est Sacramentalis; hinc vera & oralis manducatio & bibitio resultat.

CONFIRMATIO.

193. Unionem hanc, ut initio explicemus, hoc esse dicimus: Quando panis & vinum in ipsa actione legitime celebrata dantur & accipiuntur; tunc secundum institutionem sive promissionem Christi verè simul sunt presentia, $\text{\textit{καὶ ἰσαπένας}}$ distribuuntur & accipiuntur corpus & sanguis Christi.

194. Vult igitur Sacramentalis unio, non ut vinum & sanguis, panis & corpus unum fiant natura, vel persona vel perpetua connexione, aut simili modo: sicut nec localem presentiam & inclusionem quandam fingimus, (quod tamen $\text{\textit{Δὲ βλασφημίας}}$ electo DEI organo, & nobis

nobis ferè omnibus affingi novimus) quamvis localiter panem benedictum asseramus adesse.

195. Fundamentum si quæris, ad verba institutionis te remittimus, expressum quippe mandatum Christi exponentia; de quibus si quis dubitare vellet; nihil aliud faceret, quam si ipsammet sapientiam ac veritatem cœlestem mendacij argueret.

196. Leguntur autem præter Matthæum, apud Marcum quoque, c. 14. v. 22. Καὶ ἐδιότων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον, βλογήσας εὐλόγησε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε; λάβετε, φάγετε τὸ ἐστὶ τὸ σῶμά μου.

197. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον βλαφήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἐπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τὸ ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυτόμενον.

Ἀντιθεσις Photiniana κακοδοξίας.

Nulla est Sacramentalis unio, & proinde nec oralis nec spiritualis manducatio.

REFUTATIO.

198. Diabolica hujus κακοδοξίας fundamenta asserre adlaborant Adversarij sequentia. 1. Quod hominis corpus non possit comedi.

199. Ita videntur argumentari velle. Quodcumque comeditur, illud vel naturaliter, vel corporaliter, vel spiritualiter comeditur. Sed corpus Christi nec naturaliter, nec corporaliter, nec spiritualiter comeditur. E.

200. Sophisticari libet Adversariis Ἐὰν τὸ ἐδίωξεν: nec nos dicimus, Corpus Christi naturaliter comedi posse, cum unio non sit naturalis; nec corporaliter, ita ut videretur & sentiretur corpus Christi, cum iidem unio non sit corporalis: nec spiritualiter & quidem tantum, illud namque extra usum Cœnæ Dominica quoque fieri posse novimus; sed sacramentaliter, cum nullam aliam nisi sacramentalem unionem statuamus.

201. Cum verò vocabulum τὸ sacramentaliter, sinistro sensu à Calvinianis usurpari soleat; omnis evitanda ambiguitatis ergò vocabulum or aliter majoris evidentia gratia adhibere solemus.

202. Ratio secunda. Quòd sit summum flagitium & abominabile facinus, comedere hominis, tanti præsertim benefactoris, corpus.

203. Hæc ratio talem præbebit nobis paralogismum. Summum flagitium & abominabile facinus à Christi sectatoribus alienissimum esse debet. Comedere hominis & præsertim tanti benefactoris corpus est tale. E.

204. Errant Adversarij in minore τῷ ὅτι ὅτι ὅτι λέγεται: & comedere enim vocabulum Capernaïticè intelligunt Photiniani, à quo tamen sensu & nos abhorremus, quòd si verò sacramentaliter sumatur; ita libet κατὰ τὸ Βίβλου adversus Antagonistas insurgere.

205. Christus non docet nos facinora, Christus jubet nos edere corpus suum sc. sacramentaliter & or aliter E. tali modo comedere corpus Christi non est facinus.

206. Ratio tertia, quòd talis manducatio or alis nihil in corde prodesset, siquidem nihil operaretur.

207. Exinde talis surget paralogismus. Quicquid nihil prodest intermitteri debet. Oralis manducatio nihil prodest. E.

208. Multiplex Sophisticatio in hoc argumento. 1. minor aberrat τῷ ὅτι ἔδωκεν; oralem enim manducationem absque spiritali, quod ad salutarem comestionem attinet, non sufficere novimus & ipsi. 2. fallacia plurium interrogationum committitur: aliud est loqui de eo, quod præsens est, aliud de modo, quòd utile est. 3. fallacia Consequentis.

209. Ratio quarta, quòd manducatio illa pugnet cum reliquis sacrae scripturae oraculis.

210. Talem inde licet formare paralogismum. Quòd pugnat cum reliquis scripturae articulis non admittendum est. Oralis manducatio pugnat cum ascensu Christi, & cum spiritali ejus corporis natura. E.

211. Com-

211. *Committitur in minore fallacia Ἐ μὴ αἰλις, ὡς αἰλις: nam κατὰ τὸ βίαιον insurgendo, ascensus in caelum & sessio ad dextram DEI; (in caelis namq. non mansit & haesit corpus Christi) & depositio mortalis, & huius vitæ miseris expositi tabernaculi, potius confirmat hanc nostram assertionem, quàm eandem evertat.*

212. *Plurib. illud ipsum hoc in loco declarare, prohibet ratio instituti nostri, cùm praesertim Schmaltzius haec quae dicta sunt, de divinitate c. 16. f. 96. & c. 18. f. 113. non planè negare ausit.*

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ VIII.

Ἰέσις Lutherana ὀρθοδοξίας.

Finis institutæ cenæ Dominicæ præter alios,
est confirmatio fidei nostræ.

CONFIRMATIO.

213. *Ne immensum illud & nunquam satis laudatum beneficium, quòd morte sua Christus Dominus noster Patris iram placavit, sanguinemq. suum ad delenda peccata nostra effudit, periret, hoc pignore sanctissimo adhibito & applicato, in specie singulis testari vult, se non solum pro singulis mortuum esse; sed cupere se quoq., ut singuli meriti & satisfactionis suæ, quæq. eâ ipsâ comparavit, beneficiorum fiant participes.*

214. *Confirmationem si desideras, suppeditabunt tibi verba Luca 22. v. 19. τὰ τὸ ἐστὶ τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν δεδόμενον, τὰ τὸ ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. τὰ τὸ ποτιζέσθον ἢ καὶ τὴν Αἰθίῃν ἐν τῷ αἵματι μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυρόμενον.*

215. *Quasi vellet dicere Salvator. Hanc ob causam hac cenâ instituta est, ut hoc pignore unicuiq. testatum facerem, me uniuscuiusq. vestrum causâ mortem subisse, & hac ratione aliam & confirmem fidem vestram Spiritu Sancto, qui sit in unoquoq. vestrum efficax, applicando cuilibet beneficia regni mei, habitando & operando in unoquoq. salutem &c.*

216. Si

216. Si tamen uberiorem hujus confirmationis declarationem desideras, age gratificabor tibi quoque hac in re. Sic scribit Paulus ad Rom. 4. v. 11. Καὶ σημεῖον ἔλαβε ὡς ἐπιμῆς σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης &c.

217. Hinc à minori, typo sc. sive umbrâ, ad majus, αὐτῶτον, sive corpus procedendo ita argumentamur: si circumcisio fuit signaculum Iustitiæ fidei, multò magis sacra Domini Cœna. Verum prius. E.

218. Rationem Copulati modò attigimus; corpus sc. umbrâ præstare, quam, ut manifestam, plurib. probare, haud necesse est.

219. Offert quidem DEUS nobis in verbo quoque, meritum & satisfactionem Filij sui omnib. & singulis, remissionem peccatorum, imputationem Iustitiæ Christi, donationem Spiritus Sancti, & hereditatem vitæ æternæ:

220. Sed quia adèò stupidi sumus in apprehendendis promissionib. Evangelicis, tantisq. bonis accipiendis; ideo ad excitandam, erigendam & alendam fidem singulorum, ejusmodi pignore Christus uti voluit.

221. De reliquis, quæ de uno vel altero, ad hanc materiam spectante, adhuc dici possent, cum de iis nobis non tanta cum adversariis, notandaq. intercedat concertatio; plurib. impresentiarum agere studio intermittimus, & ad refutandos, qui supersunt errores, accedimus.

Ἀντιθεσις Photiniana κακοδοξίας.

Fides nostra in Cœna minimè confirmatur.

REFUTATIO.

222. Quamvis monstri hujus erroris refutatio ex antecedentibus sine ullo negotio erui queat; cum tamen quibusdam ratiunculis illum pallient adversarij; de iisdem quoque paucis hoc in loco agemus.

223. Prima est: manducatio & bibitio in mente hominis nihil efficere & procurare potest.

224. Talis se offert ex his verbis paralogismus. Quicquid nihil efficere & procurare in mente hominis potest, de eo, quòd confirmet fidem nostram, dici nequit. Manducatio & bibitio nihil in mente hominis efficit. E.

E

225. In

225. In minore committitur fallacia equivocationis; quando manducationem naturalem cum sacramentali confundit, quae tamen accuratis limitibus sejungenda sunt. Ut enim de cyclopica, capernaïtica, & naturali in suo sensu concedimus; ita de sacramentali pernegamus: ut è circumcissionis Sacramento Rom. 4. apparet.

226. Ratio secunda, quòd nec minimum vocabulum hac ipsa de re in sacris literis extet.

227. Paralogismus hinc talis exurgit. Quod non extat in sacris literis, illud affirmari non debet. Sacram cœnam confirmare fidem nostram, non extat in sacris literis. E.

228. Major & minor laborat. In majore committitur fallacia πωρὰ τὸ πῆρ ἂν λῶς: vera enim est secundum quid; non simpliciter, si autem simpliciter deberet esse vera, ita informanda erat. Quicquid in sacra scripturâ nec explicitè nec implicitè continetur, Ecclesia obrudi non debet. Sed sacram cœnam confirmare fidem nostram, non continetur in scriptura, adde, his ipsis verbis vel explicitè; aliâs enim falsa est.

229. Ratio Tertia. Remissio peccatorum non contingit nobis propter recordationem mortis Domini; sed propter mortem ipsam.

230. Talem hinc extrues collectionem. Aut propter recordationem mortis Christi aut propter mortem ipsam remissionem peccatorum consequimur. Sed non propter recordationem. E.

231. Gemina fallacia, prior Confusionis, posterior equivocationis. Primò namq; meritum & applicationem meriti confundit, hinc diversitatem inter mortem Christi, & recordationem mortis Christi sibi imaginatur, & à remotione unius ad positionem alterius procedendo, simplicioribus fucum facere nititur: sed frustra. Corrigimus errorem & dicimus; remissionem peccatorum nos consequi, propter mortem Christi, ratione meriti; propter recordationem verò mortis Christi, ratione applicationis.

232. Aequivocationis vitium in subsumptione seu minore committit, ut & divisionis, dum omittit illud quod addi debebat, sc. ratione istius modi, quo propter mortem & c.

233. Colophonis loco, diabolicum commentum, ex quo ceu Pandora pixide, omnes isti errores profluxisse videntur, paucis considerabimus. Nolunt isti levisimi homines sacram cœnam esse Sacramentum; sed dicunt saltem bonum opus esse.

234. Assertionem falsissimam ita roborare conantur. Sicut, iniquiunt, in celebratione Sabbati, in invocatione & gratiarum actione, tanquam operibus nostris DEO aliquid damus, non verò DEUS nobis aliquid confert: ita quoq; in Cœna tanquam bono opere, quod à nobis fit, aliquid DEO & Christo, obedientiam & honorem cum gratiarum actione conferimus, nihil verò in eo opere à DEO accipimus.

235. Cum verò hæc explicatio, quæ commentum illud diabolicum nititur, verbis institutionis contradicat, & assertioni Salvatoris clarissime dicam scribat; non solum verbositate responsione; sed & consideratione tantum non digna est.

236. Sanè ritum celebranda Cœna, respectu nostri, non opus malum sed bonum, sano tamen sensu appellari posse, ut concedimus; ita, propter communicationem corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, quæ ea in actione ab ipso dignamur, cœnam Dominicam puris tantum putisq; sic vocatis bonis operibus annumerare velle, non nisi per insanum solæcismum fieri, constanter asserimus; & absq; ullo labore plurib; si opus fuerit, συν δεῖν, demonstrabimus.

Συμπέρασμα τῆς συζητήσεως.

237. Atq; hæc breviter de Sacramento Initiationis & Confirmationis, pro refutatione τῶν ἀντιθέσεων Photinianarum ex oraculis Spiritus Sancti, in quibus sola continetur veritas, per quam Dominus JESUS nos sanctificare dignetur, dicta sunt.

F I N I S.

Impensis IACOBI APPELLII Bibl.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Inhalt des Buchs

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

01 A 6612

ULB Halle

3

002 937 107

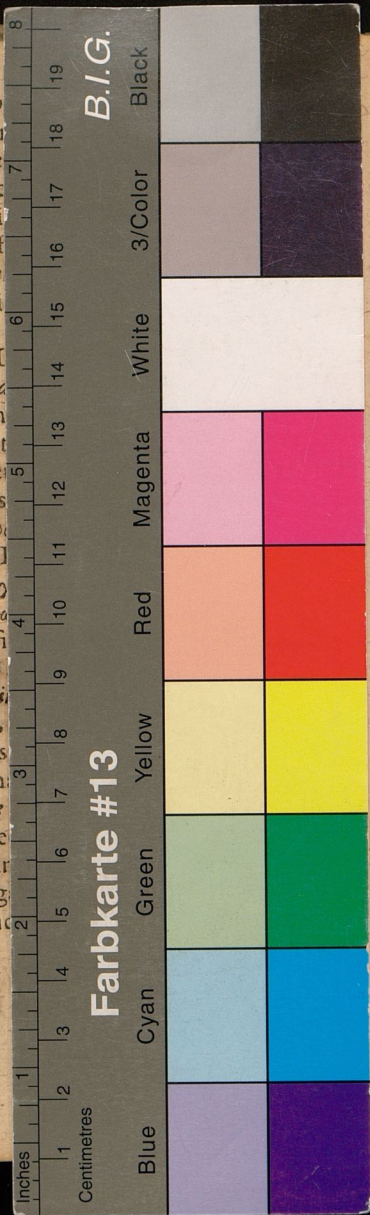
R
W 17

señm nūm et israeliēl sūc
tū tūm quibz locutus es
palliatēs qd nūc pūlucos
señe eoz sūc stellā qd
et sic arens qz est in dūte
maris. **Q**uia dñe i nūm
ut sum p^o quā cōmes
scres sum qz hūc hūc in
vraūsa tra hodie pūte
vra nra Et nūc ē m tūc h
pūceps et ppha et tūc ne
qz holocaustū neqz sacrifici
um neqz glōcōm vūqz m
vūm neqz locū pūm
m corā te ut pūm m
venire tūc israhēl hūc m
aia totū et hūc hūc hūc
suscipiamur **S**icut mho
locusta aieñ et thūc
et sic in mlibz agrorū pū
quū sic fiat sacrificiū nra

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

6.

Trinuno favente Numine.
Theses succinctæ
DE DVOBVS NOVI
TESTAMENTI SACRAMENTIS,
quorum prius Initiationis, posterius
Confirmationis appellitari usu rece-
ptum est,

κατ' αὐτὴν ἑξέτασιν
τῆς ὀρθοδόξου Λυθηρανᾶς καὶ ἠνωδόξου
Πρωμιανο-Σχμαλτζιανᾶς
ἐπιπέσει

Iussu Reverendi Collegij Theologici in inclyta
Lipsiensium Academia, publica *ἐξέτασιν*
συνεδρίασιν

Ad diem ult. Sept. & 1. Octobr.

Pro consequendâ *σὺν Θεῷ* potestate adsumendi Ti-
tulum Doctoris, quam Licentiam vocant, in
Studio Theologico Sacratiss^{mo}

M. CHRISTOPH. WILHELM.
VVALPBERG. Lips. SS. Theol. Baccal.

LIPSIÆ imprimebant haredes MICHAELIS
LANTZENBERGERI, Anno clō. Isc. XII.